

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner om konsekvenserna av lång resväg till arbete och skola.

I de till allmänna beredningsutskottet hänvisade, likalydande motionerna I: 880 av fröken *Pehrsson* och herr *Andreasson* samt II: 995 av herr *Gustavsson* i Alvesta och fru *Jonäng* hemställes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av de medicinska, sociala och ekonomiska konsekvenserna av lång resväg till och från arbete eller skola.

Motionärerna framhåller att en av de nackdelar storstädernas tillväxt medfört är att allt fler människor har fått allt längre väg till sin dagliga sysselsättning. I glesbygderna har avfolkningen medfört en omfattande nedläggning av skolor. En mängd barn i skolåldern måste resa långa sträckor för att få sin undervisning. Barnens fysiska och psykiska hälsa, liksom studieresultaten, kan i vissa fall påverkas i negativ riktning. För arbetare och tjänstemän medför långa restider höga resekostnader och att möjligheterna till vila och avkoppling blir beskurna. Vissa negativa konsekvenser för familjelivet kan också spåras. Det är mycket litet känt om hur lång resväg till och från arbete eller skola påverkar individens fysiska och psykiska hälsotillstånd. De ekonomiska och familjesociala konsekvenserna som följer av långa restider är också obekanta.

För att allsidigt belysa de problem som nämnts anser motionärerna att Kungl. Maj:t bör tillsätta en utredning med uppgift att utreda de sociala, medicinska och ekonomiska följderna av lång resväg till och från arbete eller skola.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat yttranden över motionerna från *skolöverstyrelsen* och *arbetsmedicinska institutet*.

Skolöverstyrelsen anför att styrelsen i olika sammanhang uppmärksammat frågan om skolskjutsarnas inverkan framför allt på elevernas prestationer i skolarbetet. Denna fråga har också varit föremål för ett par vetenskapliga undersökningar vid lärarhögskolan i Stockholm. Den ena visar, att skolskjutsar mellan 30 min. och 75 min. enkel resa och dag inte syns påverka de skjutsade barnens prestationer i sådan grad, att dessa skiljer sig

från de icke-skjutsade barnens prestationer. Den andra visar, att elever med kortare och längre skolväg inte skiljer sig nämnvärt i sina resultat. Detta förhållande bör dock ses mot bakgrunden av att eleverna i glesbygderna oftast transporterats till en intellektuellt mer stimulerande miljö. Detta verkar prestationshöjande och uppväger skolskjutsarnas negativa inverkan, som undersökaren betraktar som ofrånkomlig.

Båda undersökningarna gäller elever i högst årskurs 6. På grundskolans högstadium och i de gymnasiala skolorna har inga jämförliga undersökningar gjorts. Inte heller har vetenskapligt belysts, hur den förlängning av skoldagen, som blir en följd både av skolskjutsarna och de av dessa föranledda väntetiderna, påverkar elevernas hemarbete och möjligheter till fritidssysselsättningar.

De problem som här berörts kan enligt styrelsens mening inte utredas i den mening motionärerna avser. De bör i stället bli föremål för ytterligare forskning. Styrelsen avstyrker bifall till motionerna.

Enligt *arbetsmedicinska institutets* mening är ifrågakvarande problem intressant men samtidigt svårstuderat, och en utredning i frågan torde bli mycket tidsödande och arbetskrävande, då dels påverkan är mycket växlande och komplex, dels det är svårt att registrera de effekter som restiden respektive färdstället kan ha.

Institutet anför vidare:

Restiden kan i vissa fall användas för rekreation, avkoppling och vistelse i frisk luft med motion, som kan ha hälsogynnsam effekt. Restiden kan alltså inte ses som någon enhetlig faktor som i varje fall nödvändigtvis måste ha en negativ effekt. När en negativ effekt föreligger är det säkerligen svårt att skilja denna från andra sociala, psykologiska och familjära faktorer, som kan vara kopplade till faktorn restid—avstånd eller också vara oberoende av densamma men samverka i fråga om resultatet. Med en brett upplagd och noga planerad sociologisk studie kan man givetvis avgränsa faktorn resväg—restid.

Det torde vidare vara synnerligen svårt att säkert registrera några effekter. Studier av smärre gruppers påverkan av restider upp till 1 timme enkel riktning har icke uppvisat några skillnader i fråga om hälsotillstånd eller arbetsanpassning jämfört med likaledes små kontrollgrupper på samma arbetsplatser. Det torde således knappast gå att finna resultatet av lång resväg avspeglad i hälsotillståndet, sådant det tar sin uttryck i form av sjukskrivning, läkarkonsultationer etc. Att påvisa någon »effektivitetssänkande» verkan i arbetet torde icke heller vara möjligt. Kvar står då att studera individens subjektiva upplevelse och den är influerad av många andra faktorer, kopplade till restiden eller oberoende.

Ifrågakvarande problem måste emellertid anses ligga relativt perifert i förhållande till institutets verksamhetsområde. Till följd härav och med hänsyn till institutets knappa resurser finner sig institutet för sin del knappast kunna ge en utredning av denna fråga särskilt hög prioritet. Icke minst den betydelse problemställningen har ur sociologisk synpunkt gör emellertid, att institutet om än med viss tvekan anser sig böra tillstyrka, att en sådan kommer till stånd under ett samtidigt framhållande att även institutet därigenom torde kunna tillföras viss information.

Utskottet

I motionerna hemställs om utredning av konsekvenserna av lång resväg till arbete och skola.

Enligt frivilligt åtagande ordnar kommunerna regelmässigt skolskjutsar för barn i grundskolan med en resväg till skolan överstigande ett visst antal kilometer. Frågan om inverkan på skolbarn av lång resväg torde därför i regel vara densamma som inverkan av skolskjutsar.

Skolöverstyrelsen anför i sitt yttrande över motionerna att företagna vetenskapliga undersökningar visar att skolbarns prestationer inte påverkas märkbart av skolskjutsar mellan 30 och 75 min. enkel resa per dag samt att elever med kortare eller längre resväg inte nämnvärt skiljer sig i sina resultat. Styrelsen anser att berörda problem bör bli föremål för ytterligare forskning men inte kan utredas i den mening motionärerna avser. Styrelsen avstyrker därför bifall till motionerna.

Såsom framgår av skolöverstyrelsens yttrande har styrelsen uppmärksammat frågan om hur skolskjutsar och därmed lång resväg till skolan inverkar på barn. Utskottet förutsätter att styrelsen kontinuerligt kommer att följa frågan och finner att motionärernas önskemål i den del de avser inverkan på barn av lång resväg därigenom måste anses tillgodosedda. Utskottet finner därför inte skäl att tillstyrka motionerna i denna del.

Arbetsmedicinska institutet framhåller svårigheterna att studera upptagna frågor och anser dem ligga relativt perifert i förhållande till institutets verksamhetsområde. Institutet tillstyrker dock med viss tvekan att en utredning kommer till stånd och påpekar att institutet därigenom torde kunna tillföras viss information.

Vad gäller frågan om inverkan på individen av lång resväg till arbetsplatsen finner utskottet i likhet med arbetsmedicinska institutet problemet svårstuderat bland annat på grund av att samma individ relativt ofta kan växla arbetsplats och i den mån så inte sker försöker få bostad så nära arbetsplatsen som möjligt. Utskottet anser inte påkallat att någon särskild utredning tillsätts enbart för att studera konsekvenserna av lång resväg till och från arbetsplatsen.

Utskottet hemställer därför

att de likalydande motionerna I: 880 och II: 995 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 mars 1969

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

Från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s)*, Eric Peterson (fp)*, Helge Karlsson (s), Karl Gustav Pettersson (s), Kilsmo (fp)*, fröken Stenberg (m), herrar Ernst Olsson (cp), Hansson (s)*, Ove Karlsson (s), Blomquist (m) och fröken Pehrsson (cp)*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herrar Larsson i Borrby (cp), Rimås (fp), fru Ekroth (s), herrar Johansson i Skärstad (cp), Johansson i Simrishamn (s)*, Andersson i Örebro (fp)*, Wiklund i Härnösand (s), Nilsson i Agnäs (m), Göransson (s)*, fröken Åsbrink (s)* och herr Gadd (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.